

LBRIS

ELEANOR

We know
books

HERMAN

**SĂ I SE
TAIE CAPUL!**

**3000 DE ANI DE
DEMONIZARE A FEMEILOR
AFLATE LA PUTERE**

Traducere din limba engleză de
CRISTINA NICULESCU

LITERA

București

CUPRINS

<i>Introducere</i>	11
Capitolul 1. Rădăcinile misoginismului	25
Capitolul 2. Ambiția ei nemăsurată	39
Capitolul 3. De ce nu face ceva cu părul ăla?	72
Capitolul 4. Pericolele hormonilor feminini	103
Capitolul 5. Tonul strident al vocii sale	119
Capitolul 6. Misterioasa antipatie față de femeile candidat	138
Capitolul 7. Dar cine are grijă de soțul și de copiii ei?	162
Capitolul 8. Este o vrăjitoare și alți monștri	185
Capitolul 9. Este o cățea și alte animale	199
Capitolul 10. Este o depravată	206
Capitolul 11. E o criminală	250
Capitolul 12. Alte instrumente pentru a o discredita	275
Capitolul 13. Misogynoir: când persoanele puternice sunt și femei, și de culoare	298
Capitolul 14. Să i se taie capul!	319
Capitolul 15. Distrugerea Manualului misoginului	333
<i>Mulțumiri</i>	351
<i>Bibliografie</i>	353

CAPITOLUL 1

RĂDĂCINILE MISOGINISMULUI

*De la ea se trage întreaga rasă a femeilor,
Rasa mortală feminină și tribul nevestelor
Care trăiesc alături de bărbați muritori și le fac rău.*

HESIOD despre crearea primei femei,
Teogonia, secolul al VIII-lea î.Hr.

Printr-o coincidență uimitoare, miturile creației atât din Biblie, cât și din Grecia antică, fără îndoială pilonii gemeni ai culturii occidentale, atribuie toate relele lumii – moartea, războiul, bolile, tsunamiurile, mătreața, penele de cacuciuc, acnea, *totul* femeii. Totul este din vina ei.

În Cartea Facerii din Biblie, Adam și Eva rătăceau goi și inocenți prin grădina raiului până când Eva, ascultând de un șarpe, a devenit *ambicioasă*. Șarpele i-a spus că, dacă va mânca fructul dintr-un anumit copac – pe care Dumnezeu le interzisese să-l mănânce –, va fi ca Dumnezeu. Și, acum pe bune, cine nu ar vrea să fie ca Dumnezeu în loc să se plimbe de colo-colo goală și fără direcție într-o grădină? Așa că a mâncat câteva și apoi i-a dat și lui Adam, care a mâncat la rândul său. Și apoi și-au dat seama dintr-odată că erau goi

și trupurile lor aveau părți care se potriveau, și atunci au luat niște frunze de smochin ca să se acopere de rușine.

Plimbându-se prin grădină, Dumnezeu a fost uimit să-i vadă că se ascund de el și poartă frunze de smochin. Când i-a întrebat de unde știau că sunt goi – un semn clar că mâncaseră fructul interzis –, Adam a băgat-o pe Eva la înaintare și a spus: „Din cauza ei am mâncat“. Iar Dumnezeu i-a alungat pe amândoi din Paradis și a pus la intrare un înger înspăimântător cu o sabie de foc pentru ca aceștia să nu se mai poată întoarce vreodată. Și așa întreaga umanitate a fost condamnată pentru eternitate la muncă, durere și suferință din cauza ambiției tulburătoare a unei femei de a nu sta în banca ei.

Bineînțeles, Adam ar fi putut să spună: „Nu, Eva, nu voi mânca mărul pe care Dumnezeu ne-a interzis să-l mâncăm. Și nici tu nu ar trebui să o faci.“ Dar, din păcate, tipul naiv și inofensiv nu a putut rezista farmecelor ei seducătoare și manipulative.

Cam prin 200 d.Hr., unul dintre părinții creștinismului, Tertullian, a tunat: „Și știți că fiecare dintre voi este o Evă? Blestemul lui Dumnezeu asupra sexului vostru trăiește în această epocă: vinovăția trebuie să continue și ea. *Tu* ești poarta diavolului, *tu* te-ai atins de acel copac (interzis), *tu* ești cea dintâi care a nesocotit legea dumnezeiască, *tu* l-ai convins pe cel pe care diavolul nu îndrăznește să-l atace în față. *Tu* ai distrus cu atâta ușurință imaginea lui Dumnezeu, bărbatul. Din cauza nesocotirii *tale* – care înseamnă moartea – a trebuit să moară *fiul lui Dumnezeu*.“

Ca să vezi! Chiar și pe Iisus l-am omorât.

Din moment ce mii de ani de istorie au judecat toate femeile după comportamentul Evei, am putea de asemenea să deducem că toți bărbații sunt niște idioți incompetenți, prea proști pentru a pune sub semnul întrebării o idee nu foarte bună. Dar cumva acea parte s-a pierdut prin traducere.

În mitul grecesc al Pandorei – pe care poetul Hesiod l-a descris în lucrarea sa *Munci și zile* de pe la 700 î.Hr. –, Prometeu, zeu al focului, crea oameni din țărână. Lui Zeus, regele zeilor, nu i-au plăcut creaturile dezgustătoare și a insistat să le țină într-o condiție umilă. Dar Prometeu, văzându-și creațiile tremurând de frig și mâncând carne crudă, nu l-a ascultat pe Zeus și a furat focul de pe muntele Olimp, oferindu-l acestora. Zeus s-a înfuriat din cauza nesupunerii lui Prometeu, dar nu avea cum să ia focul înapoi, așa că l-a pedepsit legându-l de o stâncă și trimițând în fiecare zi un vultur să mănânce din ficatul său, care se refăcea ca prin magie peste noapte, într-un ciclu nesfârșit al suferinței. Apoi zeul răzbunător a decis să compenseze darul inestimabil oferit de Prometeu aplicând o pedeapsă de-a dreptul înfiorătoare asupra bărbaților: a creat femeia.

Ceilalți zei i-au oferit acesteia multe daruri, inclusiv „comportamentul viclean și moralitatea unei stricate“, după Hesiod, „o minte nerușinată și o fire vicleană“, și „minciuni și cuvinte meșteșugite“. I-au înmănat un ulcior (care în traducerea următoare s-a transformat într-o cutie) cu instrucțiuni precise să nu îl deschidă niciodată – știind, bineînțeles, că nu se va putea abține – și au trimis-o fratelui smintit al lui Prometeu, Epimeteu. Acum, Prometeu știa că Zeus plănuise ceva groaznic pentru a face rău bărbaților și l-a prevenit pe Epimeteu să se ferească de zeii greci care aduc daruri.

Dar Epimeteu s-a uitat o singură dată la frumoasa Pandora și s-a căsătorit cu ea. Conform planului, mireasa curioasă a deschis cutia și nenumăratele boli pe care Zeus le înghesuise înăuntru au zburat peste pământ, provocând de atunci durere și nenorocire, rezultat al nesupunerii primei femei. Se pare că nimeni nu a dat niciodată vina pe Epimeteu cel cu mintea înceată, care a ignorat avertismentul și s-a lăsat condus de dorință. El și Adam sunt scuzați pentru prostia lor, pentru că așa sunt bărbații, ce să le faci!

Cât de ciudat este că, după relatările scrise de bărbați, atât Dumnezeu, cât și Zeus au adus răul în lume prin crearea femeii. Și că, în ambele versiuni ale creației, femeile sunt plămădite în alt mod decât bărbații. Dumnezeu îl creează pe Adam din lut, dar Eva e zămislită din coasta lui Adam. Prometeu creează bărbați din proprie dorință; Zeus creează femeia pentru a distruge lumea.

În mod interesant, *Alfabetul lui Ben Sira*, o satiră iudaică de pe la 1000 d.Hr., a transformat-o pe Lilith, vechiul spirit al haosului din Orientul Mijlociu, în prima soție a lui Adam, pe care Dumnezeu a creat-o din lut în același timp cu acesta („El creat-a bărbatul și femeia“, Facerea 1:27). Lilith a cerut egalitate în toate, inclusiv la sex. Dar Adam a refuzat. „Nu voi sta dedesubt“, a spus. „Voi sta întotdeauna deasupra ta, niciodată dedesubt. Întrucât tu ești făcută să stai doar dedesubt, iar eu să fiu mai sus.“ Lilith a răspuns: „Suntem egali unul în fața altuia pentru că amândoi am fost zămisliți din lut“. Deși nu avea cum să găsească alt bărbat – Adam era încă singurul de pe pământ –, l-a părăsit imediat, trecând de la protomisoginism la libertate însuflețitoare. Dumnezeu și-a dat seama că trebuia să plăsmuiască noua parteneră a lui Adam dintr-un material diferit, ceva care să facă femeia mai docilă; a folosit coasta bărbatului pentru a o crea pe Eva (Facerea 2:21–22). Dar nici asta nu a fost o idee prea bună.

Din păcate, fiicele Evei și ale Pandorei au continuat să aibă un comportament nepotrivit, la fel ca strămoșele lor care distruseseră lumea. În Biblie, Dalila a fost mituită de filistenii pentru a găsi sursa puterii miraculoase a iubitului său, Samson, unul dintre judecătorii care conduceau Israelul. A descoperit că puterea stătea în părul lui și, în timp ce dormea, i l-a tăiat. Izabela și-a convins soțul, regele Ahab al Israelului, să se închine la zei străini și a ucis un bărbat pentru a-i fura podgoria. După ce și-a pictat

fața – mereu un semn că o femeie e nevrednică –, a fost aruncată de către eunucii ei de la o fereastră de la etaj. Jos, caii au călcat-o în picioare, iar câinii i-au devorat trupul. Evident, stricata vicleană a primit ce a meritat.

Elena din Troia și-a părăsit soțul rănit în luptă și a fugit cu un tânăr, provocând astfel un război de zece ani și colapsul unei întregi civilizații. Sirenele seducătoare conduceau navigatorii la moarte cântându-le de pe stânci ascuțite. Circe, vrăjitoarea, a transformat bărbații naufragiați în porci. În povestea regelui Arthur, Guinevere a distrus Masa Rotundă prin adulterul său cu sir Lancelot, punând capăt scurtei glorie strălucitoare a Camelotului, trimițând țara în haos și război. Poveștile sunt populate de regine rele, frumoase, cu pomeți proeminenți și chipuri reci de piatră. Vrăjitoarea cocoșată din pădure mănâncă copii. Maștera cea rea își transformă copiii vitregi în sclavi sau îi trimite în pădure ca să moară.

Aceeași idee de *a învinovăți femeia* nu se regăsește doar în mituri și legende, ci și în istorie. Cleopatra și-a folosit farmecul periculos pentru a-l emascula pe bietul Marc Antoniu, generalul roman vânjos, care stătea culcat pe o canapea purpurie în timp ce ea îl hrănea cu struguri când el ar fi trebuit să cucerească noi teritorii pentru Roma. Anne Boleyn l-a manipulat cu abilitate pe Henric al VIII-lea – acel bărbat supus, ușor de jucat pe degete –, convingându-l să o părăsească pe soția lui credincioasă și să-i arate papei degetul. Maria Antoaneta a spus „dacă n-au pâine, să mănânce cozonac” și a cumpărat un colier cu diamante de un miliard de dolari în timp ce poporul francez murea de foame. Wallis Warfield Simpson și-a folosit farmecele feminine pentru a-l convinge pe Eduard al VIII-lea să-și abandoneze obligațiile față de regat.

De ce suntem așa dornici să dăm vina pe femei mai degrabă decât să recunoaștem defectele bărbaților? De ce nu

putem fi de acord că Marc Antoniu era un netrebnic bețiv și fustangiu? Că Henric al VIII-lea era un sociopat fără scrupule care nu a făcut niciodată nimic din ce nu a dorit? Că Ludovic al XVI-lea era un rege slab, prins în plasa letală dintre dezastrul economic și schimbările politice condimentate de un cataclism climatic? Că Eduard al VIII-lea, un simpatizant nazist imbecil care nu și-a dorit niciodată să fie rege, căuta o scăpare și, în voiajul de nuntă, și-a dus mireasa în vizită la Adolf Hitler? De ce tema recurentă a femeii rele este atât de puternică încât este prezentă și astăzi? De ce atât de des încă scuzăm bărbați îngrozitori pentru că „așa sunt bărbații“ și „sunt doar discuții între ei“, în timp ce demonizăm, diminuăm, facem de rușine, ridiculizăm, denigrăm, calomniem și reducem la tăcere femeile?

Poate că explicația stă într-o singură întrebare: cum a început totul?

Răspunsul scurt este că nimeni nu știe cu adevărat. Dar e logic să presupunem că misoginismul, prejudecățile întipărite și instituționalizate împotriva femeilor au existat probabil cu mult înainte ca primele relatări misogine să fie incluse în Biblia ebraică și în miturile grecești. Poate că își are originea la începutul omenirii, când bărbații puteau să învârtă în aer o bâtă mare și să aducă carne de mastodont în peșteră, în timp ce femeile strângeau plante sălbatice și fructe de pădure și aveau grijă de copii, de bătrâni și de bolnavi. În mod clar, bărbații erau superiori în ceea ce privește forța fizică.

Dar femeile erau singurele care creșteau viața în trupurile lor și îi dădeau naștere la fel cum pământul dădea grâne, legume și fructe. Și, într-adevăr, motivul pentru care femeile se ocupau de recolte se poate să nu fi fost doar din cauza limitărilor de ordin fizic în ceea ce privește vânarea mamuților, ci a faptului că puteau zămisli viața

pe pământ la fel cum o făceau în trupurile lor magice în timpul miracolului nașterii.

Ritmul neîncetat al trupului femeilor era în mod magic sincronizat cu luna însăși, stăpâna divină a marelor. Popoarele antice din toată lumea credeau că forțe supranaturale erau implicate când fetele aveau prima menstruație și femeile nășteau. Primele sculpturi create de om, unele vechi de 35 000 de ani, sunt statuete feminine cu sâni, coapse, posterioare și organe reproducătoare exagerate. Numite „figurinele Venus“, acestea au fost găsite din Siberia până în Franța și au fost sculptate din colți de mamut, corn și piatră. Deși este imposibil de stabilit exact ce anume însemnau aceste statuete pentru creatorii lor, mulți arheologi sunt de părere că reprezentau zeițe ale fertilității venerate de popoarele antice pentru capacitatea lor de a da viață.

În jurul anului 3500 î.Hr., la aproximativ 8 000 de ani după crearea celor mai recente figurine Venus descoperite, minuscula insulă mediteraneeană Malta era Ierusalimul, Mecca și Roma din acele vremuri, un loc de pelerinaj religios, unde credincioșii veneau de aproape și de departe pentru a venera statui imense ale unor femei însărcinate. O statueta, în care cea reprezentată arată spre organele sale genitale umflate, pare că mai are puțin și naște. Urme de vopsea ocru – reprezentând sângele, poate cel menstrual, poate cel rezultat în timpul nașterii – acoperă anumite statuete. Niște bucăți ciudate din argilă găsite pe podeaua templelor seamănă cu embrionii umani. Triunghiuri sculptate în ziduri, cu vârful în jos, simbolizează pubisul unei femei. Iar templele însele, cu zidurile curbate și sălile rotunjite, seamănă cu niște pânțece. Construit la mii de kilometri depărtare, cam 2 700 de ani mai târziu, cel mai faimos oracol din lume, Delphi din Grecia, și-a luat numele de la cuvântul *delphys*, care înseamnă *pânțec*.

În cartea sa *Sexual Personae*, Camille Paglia, cercetătoare feministă, scria: „Femeia a fost un obiect al idolatriei pentru magia pântecului. Părea să se umfle și să nască după reguli proprii. De la începutul timpurilor, femeia a părut o ființă nefirească. Bărbatul a onorat-o, dar s-a temut de ea. Ea era gura nesătulă care îl împingea înainte și care l-ar fi devorat iar și iar. Bărbații, unindu-se, au inventat culturi ca un scut împotriva naturii femeii.” Femeia, scria aceasta, reprezintă „apropierea incontrolabilă a naturii”, „o lună malefică ce pătrunde prin ceața speranței”.

Este posibil ca bărbații să fi suferit îngrozitor de invidia uterului. Mai mult decât atât, niște ființe atât de puternice amenințau că aruncă o societate ordonată într-un haos sălbatic dacă nu erau bine ținute în frâu. Oare ce ar face femeile dacă și-ar dezlănțui puterile la maximum? Ar crea vârtejuri, secete și inundații; ar călări fulgere; ar elibera demonii din lumea de dincolo? (Nu e nici un mister de ce, până în 1979, în SUA, toate uraganele aveau nume de femei.) Puterea înfricoșătoare, distructivă a femeilor trebuie astfel domolită, închisă, constrânsă, diminuată, ținută în banca ei. Altfel:

Mănâncă mărul.

Deschide cutia.

Își dezlănțuie furia asupra golfului Mexic.

Tot iadul se dezlănțuie și vom fi cu toții blestemați.

„Există un principiu bun, care a creat ordine, lumină și pe bărbat”, scria filosoful grec Pitagora în secolul al VI-lea î.Hr., „și un principiu rău, care a creat haos, întuneric și femeia.”

Ceea ce știm sigur este că, în timp, patriarhatul a redus din magia dătătoare de viață a femeii, din nevoia de a câștiga controlul absolut. Filosoful grec Aristotel credea în secolul al IV-lea î.Hr. că, de fapt, un uter era un fel de sol în care bărbatul își planta sămânța perfectă și completă.

O femeie pune la dispoziție doar un contract de închiriere de nouă luni pentru o cameră caldă. În *Orestia*, tragedia clasică greacă a lui Eschil, zeul Apollo era de părere că un bărbat nu putea să-șiucidă mama, deoarece nimeni nu avea o mamă, doar un tată și o femeie care nu-i era neam și care pune la dispoziție un loc sigură pentru gestație.

În secolul al XIII-lea, sfântul Toma de Aquino, poate cel mai influent teolog din istoria Bisericii Catolice, declara că femeile sunt „bărbați nelegitimi“, afirmând că sunt inferioare prin natura lor și, astfel, incapabile de a conduce. Femeile defecte nu aveau ce căuta în afaceri, politică sau finanțe.

Se credea că toate sarcinile începeau cu masculi, deoarece natura încerca să reproducă propria perfecțiune. Dar, la un moment dat, la aproape jumătate dintre sarcini, ceva teribil de greșit se întâmpla, un defect iremediabil, și fetusul devenea femeie. Conform literaturii medievale populare, dacă o femeie stătea ghemuită cu picioarele foarte depărtate, organele sale feminine aveau să cadă și drept urmare ea devenea bărbat. Totuși, având în vedere cu ce erau nevoite să se confrunte femeile, dacă acest lucru ar fi fost adevărat, podelele de peste tot ar fi fost pline de ovare și de trompe uterine.

Timp de milenii, cea mai răsunătoare temă a patriarhatului printre greci, romani, creștini și mai toată lumea a fost cea conform căreia femeile cumsecade stau acasă și tac. Omul de stat atenian Pericle scria în secolul al V-lea î.Hr.: „Cea mai mare onoare care i se poate acorda unei femei este să nu se vorbească despre ea dacă sunt bărbați de față, să nu fie laudată, nici criticată“.

În prima carte a Corintenilor 14:34–35, Pavel scria: „Ca în toate Bisericile sfinților, femeile voastre să tacă în biserică, căci lor nu le este îngăduit să vorbească, ci să se supună, precum zice și Legea. Iar dacă voiesc să învețe ceva, să